

AİLE DANIŞMANLIĞINDA KAVRAM KURAM VE SÜREÇLER

Dr. Yunus Emre AYNA

Dicle Üniversitesi Psikoloji Bölümü

© Copyright 2026

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Yayınevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-362-179-7	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı Aile Danışmanlığında Kavram Kuram ve Süreçler	Yayıncı Sertifika No 47518
Yazar Yunus Emre AYNA ORCID iD: 0000-0003-3321-1894	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	Bisac Code PSY041000
	DOI 10.37609/akya.424

Kütüphane Kimlik Kartı
Ayna, Yunus Emre.
Aile Danışmanlığında Kavram Kuram ve Süreçler / Yunus Emre Ayna.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2026.
243 s. ; 135x210 mm.
Kaynakça ve Ekler var.
ISBN 9786253621797

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Yayınevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

*Kıymetli ve Saygıdeğer Hocam;
Prof. Dr. Remzi OTO'ya...
Dicle Üniversitesi Psikiyatri ABD Emekli Öğretim Üyesi*

ÖNSÖZ

Aile danışmanlığı, yalnızca kuramsal yönleri ile değil, uygulayıcıların alandan edindikleri deneyimlerini paylaşmaları, Psiko-Sosyal ve Kültürel etkileri, farklılıkları ile ele alarak genç Aile Danışmanları ve bu konuda profesyonelleşmek hedefi olanlara aktarmakla gelişebilir ve zenginleşebilir...

Dr. Ayna bu çalışmasında bunu başarmış bir akademisyendir....

Dr. Ayna'yı kutluyor, bu alan ile ilgili katkılarını yeni çalışmaları ile sürdürmesini bekliyorum...

Prof. Dr. Remzi OTO

ÖNSÖZ

Elinizdeki kitap, aile danışmanlığı alanının temel kuramsal ve uygulamalı bilgilerini tek bir ciltte toplayan kapsamlı birçok kaynak eserin güncel araştırma bulgularıyla zenginleştirilmiş ve öz bir hale getirilmiş bir baş vuru kitabıdır. Kaynak kitabımızda aile sistemleri kuramı, aile terapisi ekolleri, evlilik ve aile danışmanlığının tarihçesi, çift terapisi yaklaşımları, cinsel terapi ve cinsel işlev bozuklukları ile aile içi şiddet ve boşanma süreçleri gibi geniş bir yelpazede konu ele alınmaya çalışılmıştır. Ve her bölüm, okuyucunun konunun özünü hızlı ve isabetli biçimde kavrayabilmesi için özetlenmiş, sadeleştirilmiş ve yayımlanmış güncel araştırmalar, istatistikler ve kanıta dayalı yaklaşımlarla da desteklenmiştir.

Aile danışmanlığı, son yirmi yılda hem kuramsal hem de uygulamalı düzeyde belirgin bir dönüşüm yaşamıştır. Bağlanma kuramına dayanan Duygu Odaklı Terapi (EFT), gözlemsel araştırmaya dayanan Gottman Yöntemi, imago ilişki terapisi gibi yaklaşımlar; klasik yapısalcı, stratejik, deneyimsel, psiko-dinamik ve bilişsel-davranışçı ekollerin yanına eklenerek alanı zenginleştirmiştir. Aynı şekilde cinsel işlev bozukluklarının sınıflandırılması DSM-5-TR (2022) ile güncellenmiş, Türkiye’de boşanma oranları ve kadına yönelik aile içi şiddet konusunda yeni saha verileri üretilmiştir. Bu baskı, söz konusu gelişmeleri ilgili bölümlere entegre ederek okuyucuya güncel ve güvenilir bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

Kitap dokuz ana yapıdan oluşmaktadır: Aile Sistemi ve Kuramsal Çerçeve; Aile Yaşam Döngüsü ve Aile Değerlendirmesi; Aile Terapisi Kuramları ve Ekolleri; Evlilik ve Aile Danışman-

lığının Tarihçesi ile Danışmanlığı Gerektiren Nedenler; Çift Terapisi Yaklaşımları; Cinsel Terapi ve Cinsel İşlev Bozuklukları; Aile İçi Şiddet ve Boşanma Süreci; Evlilik Birliğine İlişkin Hukuki Çerçeve; ve son olarak Kaynakça.

Kitap boyunca izlenen genel çizgi; Klasik kuramsal temellerden (Bölüm 1-3) başlayarak, Çift terapisi ve Cinsellik (Bölüm 4-5), Aile içi şiddet ve Hukuki çerçeve (Bölüm 6-7), Mesleki/etik altyapı ve Pratik beceriler (Bölüm 8-10), Özel popülasyonlar ve özel klinik durumlar (Bölüm 11, 15, 17-21, 23, 25, 27, 31, 33) ve son olarak alanın araştırma, süpervizyon ve gelecek eğilimlerine (Bölüm 16, 28, 30, 37) uzanan bütüncül bir yapı izlenmiştir. Bu yapı, okuyucunun hem teorik bir zemin edinmesini hem de güncel, uygulamaya dönük bir bakış açısı geliştirmesini amaçlamaktadır.

Bu eserin; aile danışmanlığı, psikolojik danışmanlık, psikoloji, sosyal hizmet, psikiyatri ve psikiyatri hemşireliği ve ilgili diğer ruh sağlığı disiplinlerinde eğitim gören öğrencilere, alanda çalışan uygulayıcılara ve konuya ilgi duyan okuyuculara faydalı olmasını dilerim.

Dr. Yunus Emre AYNA

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
------------	-----

BÖLÜM 1

TOPLUMSAL SİSTEMİN BİR PARÇASI OLARAK AİLE..... 1

1.1. Ailenin Tanımı: Değişen Bir Kavram.....	1
1.2. Bir Sistem Olarak Aile.....	2
1.3. Aile Yaşam Döngüsü	5
1.4. Aile Değerlendirmesi: İlişki ve Etkileşim	7
1.5. Aile Yaşam Döngüsü Evrelerinin Ayrıntılı İncelenmesi	7
1.6. Yaşam Döngülerinin “Uyumu” ve Çok Kuşaklı Bakış Açısı	11
1.7. Aile Değerlendirmesinde Sosyal Atom Tekniğinin Uygulanması	11
1.9. Aile Tipolojileri ve Güncel Çeşitlilik	13
1.10. Aile İç Roller ve Rol Esnekliği.....	14

BÖLÜM 2

AİLE DANIŞMANLIĞI/TERAPİSİ KURAMLARI

VE EKOLLERİ..... 15

2.1. Aile Danışmanlığı / Terapisinin Doğuşu ve Gelişimi	15
2.2. Sağlıklı Aile Kavramı ve Ailenin Sosyokültürel Değişimi	16
2.3. Aile ve Evlilik Terapisinde Genel Amaçlar	17
2.4. Psikiyatrik Hastalığın Aileye Etkisi	17
2.5. Aile Terapisinde Belli Başlı Ekoller	18
2.6. Aile Terapisinde Kanıta Dayalı Güncel Gelişmeler	23
2.7. Aile Terapisi Uygulamalarından Örnek Vakalar.....	24
2.8. Aile Terapisinin Endikasyon ve Kontrendikasyonları.....	27
2.10. Genogram Tekniği: Uygulama İlkeleri.....	30
2.11. Aile Terapisi Sürecinin Aşamaları (Ekol-Bağımsız Genel Çerçeve).....	30

2.13. Milan Sistemik Ekolünün Ayrıntılı İncelenmesi	33
2.14. Aile Terapisinin Öncü İsimleri: Tarihsel Bir Bakış.....	34
2.15. Aile Terapisi Alanının Kurumsallaşması.....	36
2.16. Nesne İlişkileri Kuramı ve Aile Danışmanlığı	36
2.17. Boszormenyi-Nagy'nin Bağlamsal Terapisi (Ayrıntılı).....	37
2.18. Ekoller Arası Karşılaştırmalı Özet Tablosu	38

BÖLÜM 3

EVLİLİK VE AİLE DANIŞMANLIĞININ TARİHÇESİ VE

DANIŞMANLIĞI GEREKTİREN NEDENLER..... 41

3.1. Evlilik ve Aile Danışmanlığının Tarihsel Gelişimi	41
3.2. Aile Danışmanlığını Gerektiren Başlıca Nedenler	42
3.3. Aile Danışması Kuramlarının Sınıflandırılması	45
3.4. Aile Danışmanlığında İlk Görüşme ve Değerlendirme Süreci	45
3.5. Aile Danışmanlığını Gerektiren Diğer Güncel Nedenler	46
3.6. Aile Danışmanlığında Değerlendirme Araçları.....	48

BÖLÜM 4

ÇİFT TERAPİSİ YAKLAŞIMLARI..... 49

4.1. Gottman Yöntemi.....	49
4.2. Imago İlişki Terapisi	51
4.3. Gottman Yönteminin Yedi İlkesi (Ayrıntılı)	52
4.4. Imago İlişki Terapisinin Beş Aşaması (Ayrıntılı).....	54
4.5. Çift Terapisinde Ortak Değerlendirme İlkeleri	55

BÖLÜM 5

AİLE DANIŞMANLIĞI SÜRECİNDE CİNSEL İŞLEV

BOZUKLUKLARI VE CİNSEL DANIŞMANLIK/TERAPİ..... 57

5.1. Tarihsel Gelişim	57
5.2. Cinsel İşlev Bozukluklarının Güncel Sınıflandırılması (DSM-5-TR).....	58
5.3. Değerlendirme Süreci	59
5.4. Cinsel Mitler ve Cinsel Tutumlar	59

5.5. Kanıta Dayalı Tedavi Yaklaşımları	60
5.6. Cinsel Sağlık, Üreme Sağlığı ve Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar	61
5.7. Cinsel Suistimal ve Parafili Bozukluklarına Kısa Bakış	62
5.8. Cinsel İşlev Bozukluklarının Tek Tek İncelenmesi.....	62
5.9. Cinsel Terapide Direnç ve Terapötik Süreç Yönetimi.....	65
5.10. Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Konusunda Danışmanlık Yaklaşımı.....	65
5.11. Cinsel Öykü Alma Formunun Ayrıntılı Yapısı.....	66
5.12. Cinsel Terapide Kültürel ve Dini Faktörlerin Değerlendirilmesi	67
5.13. Cinsel Terapide Etik İlkeler	68
5.14. Cinsel Terapi Uygulamasından Örnek Vakalar	68
5.15. Cinsel Terapide Sonuç Değerlendirmesi.....	70
6.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	71

BÖLÜM 6

AİLE İÇİ ŞİDDET VE BOŞANMA SÜRECİ	71
6.2. Dünyada ve Türkiye’de Yaygınlık: Güncel Veriler.....	72
6.3. Şiddetin Nedenleri ve Dinamiği.....	72
6.4. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Bireysel ve Toplumsal Etkileri	73
6.5. Boşanma Süreci	74
6.6. Güncel Boşanma İstatistikleri (Türkiye).....	75
6.7. Yapısal Yaklaşımla Aile Değerlendirmesi: Örnek Uygulama	75
6.8. Şiddete Tanık Olan Çocuklar	75
6.9. Güvenlik Planlaması.....	76
6.10. Şiddet Uygulayan Bireylere Yönelik Müdahale Programları.....	77
6.11. Boşanma Sürecinde Çocukların Uyumu	77
6.12. Arabuluculuk ve Boşanma Sürecinde Alternatif Uyuşmazlık Çözümü	78
6.14. Örnek Vaka: Şiddet Taramasının Klinik Uygulaması.....	79
6.15. Erkek Mağdurlar ve Karşılıklı Şiddet.....	80

BÖLÜM 7

EVLİLİK BİRLİĞİNE İLİŞKİN HUKUKİ ÇERÇEVE 81

- 7.1. Evlenmenin Genel Koşulları 81
- 7.2. Evlilik Birliğinin Hükümleri.....81
- 7.3. Yasal Mal Rejimi: Edinilmiş Mallara Katılma 82
- 7.4. Boşanma Sebepleri.....83
- 7.5. Velayet ve Çocuğun Korunması 83
- 7.6. Nafaka Türleri.....84
- 7.7. Maddi ve Manevi Tazminat.....85
- 7.8. Mal Rejiminin Tasfiyesi: Genel Hesaplama Mantığı.....85
- 7.9. Evlilik Sözleşmeleri (Mal Rejimi Sözleşmeleri) Konusunda Danışmanlık 86
- 7.10. Velayet Düzenlemelerinin Ayrıntıları 86
- 7.11. Uluslararası Evliliklerde ve Yabancılik Unsuru Taşıyan Boşanmalarda Genel Çerçeve.....88

BÖLÜM 8

AİLE DANIŞMANLIĞINDA ETİK İLKELER VE MESLEKİ

STANDARTLAR..... 89

- 8.1. Temel Etik İlkeler.....89
- 8.2. Kültürel Yeterlilik ve Ayrımcılık Karşısı Uygulama 90
- 8.3. Süpervizyon ve Mesleki Gelişim 91
- 8.4. Belgeleme ve Kayıt Tutma.....91

BÖLÜM 9

AİLE DANIŞMANLIĞINDA TEMEL GÖRÜŞME VE İLETİŞİM

BECERİLERİ 93

- 9.1. Temel Danışma Becerileri 93
- 9.2. Zor Görüşmelerin Yönetimi 94
- 9.3. Çocuklarla ve Ergenlerle Görüşme Teknikleri 95
- 9.4. Ev Ödevlerinin Kullanımı 96

BÖLÜM 10

MADDE BAĞIMLILIĞI VE AİLE 97

- 10.1. Bağımlılığın Aile Sistemine Etkisi.....97

10.2. Eş-Bağımlılık (Co-dependency) Kavramı	98
10.3. Davranışsal Çift Terapisi (Behavioral Couples Therapy – BCT)	98
10.4. Çocuklar Üzerindeki Etki ve Koruyucu Etkenler	99
10.5. Aile Psikoeğitimi ve Destek Grupları	99

BÖLÜM 11

AİLEDE PSİKİYATRİK HASTALIK, PSİKOEĞİTİM VE KRİZ

MÜDAHALESİ..... 101

11.1. Ciddi Psikiyatrik Hastalığın Aile Üzerindeki Yüğü	101
11.2. Yüksek İfade Edilen Duygu (Expressed Emotion) Kavramı.....	101
11.3. Psikoeğitim Temelli Aile Müdahaleleri	102
11.4. Bakım Veren Tükenmişliği ve Öz Bakım.....	102
11.5. Kriz Müdahalesinin Genel İlkeleri	103

BÖLÜM 12

KAPSAMLI BİR OLGU SUNUMU

(İLK GÖRÜŞMEDEN SONLANDIRMAYA)..... 105

12.1. Başvuru ve İlk Görüşme	105
12.2. Değerlendirme Süreci	105
12.3. Müdahale Planı ve Süreç	106
12.4. İlerlemenin İzlenmesi	107
12.5. Sonlandırma.....	107
12.6. Bu Olgudan Çıkarılabilecek Genel İlkeler	107

BÖLÜM 13

EVLİLİK ÖNCESİ DANIŞMANLIK..... 109

13.1. Evlilik Öncesi Danışmanlığın Amacı ve Önemi	109
13.2. Değerlendirilen Temel Alanlar.....	109
13.3. Yapılandırılmış Değerlendirme Araçları	110
13.4. Evlilik Öncesi Danışmanlıkta Sık Ele Alınan Riskli Örüntüler	110
13.5. Türkiye Bağlamında Evlilik Öncesi Danışmanlık.....	111

BÖLÜM 14

YENİDEN EVLİLİK VE KARMA AİLELER 113

- 14.1. Karma Ailenin Tanımı ve Yaygınlığı..... 113
- 14.2. Karma Ailelere Özgü Yapısal Zorluklar..... 113
- 14.3. Karma Ailelerde Aile Danışmanlığının Odak Noktaları..... 114
- 14.4. Nafaka, Velayet ve Karma Aile Dinamiklerinin Kesişimi 115

BÖLÜM 15

ERGENLİK DÖNEMİNDE AİLE DANIŞMANLIĞI..... 117

- 15.1. Ergenlik Döneminin Aile Sistemine
Getirdiği Özgün Talepler..... 117
- 15.2. Ergenlerle Çalışırken Terapötik İttifak Kurma 117
- 15.3. Ergenlerde Sık Görülen Klinik Başvuru Alanları..... 118
- 15.4. Ebeveynlik Tarzları ve Ergen Gelişimi..... 119
- 15.5. Aile Danışmanlığında Ergen-Ebeveyn Arabuluculuğu..... 119

BÖLÜM 16

AİLE TERAPİSİ ARAŞTIRMALARI VE KANITA DAYALI

UYGULAMA 121

- 16.1. Kanıta Dayalı Uygulama Hareketi..... 121
- 16.2. Aile Terapisi Araştırmalarında Kullanılan Yöntemler..... 121
- 16.3. Aile Terapisinin Genel Etkinliğine İlişkin Bulgular 122
- 16.4. “Ortak Etkenler” (Common Factors) Tartışması..... 122
- 16.5. Sonuçların İzlenmesi: Rutin Sonuç Ölçümü 123
- 16.6. Türkiye’de Aile Terapisi Araştırmalarının Durumu 123

BÖLÜM 17

YAS, KAYIP VE AİLE DANIŞMANLIĞI..... 125

- 17.1. Ailede Kaybın Sistemik Etkisi 125
- 17.2. Yas Sürecine İlişkin Güncel Kuramsal Yaklaşımlar..... 125
- 17.3. Karmaşık Yas (Prolonged Grief Disorder)..... 126
- 17.4. Çocuklarda Yas 126
- 17.5. Aile Danışmanlığında Yas Çalışmasının İlkeleri..... 127
- 17.6. Boşanma ve Diğer Semboller Kayıplar 127

BÖLÜM 18

TOPLUMSAL CİNSİYET PERSPEKTİFİNDEN

AİLE İÇİ ROLLER..... 129

- 18.1. Toplumsal Cinsiyet Kuramının Aile Danışmanlığına Katkısı..... 129
- 18.2. Ev İçi Emeğin Paylaşımı 129
- 18.3. Erkeklik Normları ve Duygusal İfade 130
- 18.4. Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Aile Danışmanlığı İlkeleri 130
- 18.5. Değişen Babalık Rollerini 131

BÖLÜM 19

KISIRLIK, ÜREME SAĞLIĞI VE EVLAT EDİNME

DANIŞMANLIĞI..... 133

- 19.1. Kısırlığın Çift İlişisine Etkisi 133
- 19.2. Yardımla Üreme Tekniklerinde Psikolojik Destek..... 133
- 19.3. Evlat Edinme Sürecinde Aile Danışmanlığı..... 134
- 19.4. Taşıyıcı Annelik ve Diğer Güncel Üreme Seçenekleri 135

BÖLÜM 20

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞA SAHİP AİLELER 137

- 20.1. Tanı Sürecinin Aile Üzerindeki Etkisi 137
- 20.2. Aile Sistemine Etkileri 137
- 20.3. Bakım Yükü ve Sosyal Destek..... 138
- 20.4. Aile Danışmanlığının Odak Noktaları..... 138
- 20.5. Göç ve Aile: Kısa Bir Not 139

BÖLÜM 21

AİLE DANIŞMANLIĞINDA GRUP UYGULAMALARI VE ÇOKLU AİLE TERAPİSİ 141

- 21.1. Çoklu Aile Terapisi (Multiple Family Therapy) 141
- 21.2. Ebeveynlik Eğitimi Grupları..... 142
- 21.3. Boşanma Sonrası Ebeveynlik Grupları..... 142
- 21.4. Şiddet Mağduru Kadınlara Yönelik Destek Grupları 143
- 21.5. Grup Formatının Sınırlılıkları ve Uygun Vaka Seçimi 143

BÖLÜM 22

ÇEVİRİMİÇİ AİLE DANIŞMANLIĞI VE

TEKNOLOJİNİN ROLÜ 145

- 22.1. Tele-Terapinin Yaygınlaşması 145
- 22.2. Çevrimiçi Formatın Klinik Değerlendirmesi..... 145
- 22.3. Çevrimiçi Terapide Teknik ve Etik Hususlar 146
- 22.4. Dijital Araçların Terapötik Sürece Entegrasyonu..... 146
- 22.5. Sosyal Medya ve Terapötik Sınırlar..... 147

BÖLÜM 23

YAŞLILIK DÖNEMİNDE AİLE DANIŞMANLIĞI..... 149

- 23.1. Yaşlanan Nüfus ve Aile Sistemine Yansımaları 149
- 23.2. “Sandviç Kuşağı” Deneyimi..... 149
- 23.3. Yaşlı Bakımı Konusunda Kardeşler Arası Dinamikler 150
- 23.4. Demans ve Bilişsel Gerileme Süreçlerinde Aile 150
- 23.5. İleri Yaşta Evlilik ve Yeniden Birliktelik..... 150
- 23.6. Yaşam Sonu Kararları ve Aile İçi İletişim..... 151

BÖLÜM 24

DİN, MANEVİYAT VE AİLE DANIŞMANLIĞI..... 153

- 24.1. Maneviyatın Aile Yaşamındaki Rolü..... 153
- 24.2. Dini/Manevi Değerlendirmenin
Klinik Süreçe Entegrasyonu 153
- 24.3. Dini Değerlerle Klinik Önerilerin Kesişimi 154
- 24.4. Dini Cemaat ve Topluluk Desteğinin Rolü..... 154
- 24.5. Manevi Baş Etme Stratejileri..... 154

BÖLÜM 25

TRAVMA VE AİLE SİSTEMİ 157

- 25.1. Travmanın Aile Sistemine Yayılması 157
- 25.2. Travma Sonrası Aile İşlevselliği..... 157
- 25.3. Kuşaklar Arası Travma Aktarımı..... 158
- 25.4. Aile Odaklı Travma Müdahalesi İlkeleri 158
- 25.5. Afet Sonrası Toplum Temelli Aile Desteği 159

BÖLÜM 26

AİLE İŞLETMELERİ VE İŞ-AİLE DENGESİ 161

- 26.1. Aile İşletmelerinin Kendine Özgü Dinamikleri 161
- 26.2. Üç Daireli Model (Three-Circle Model) 161
- 26.3. Aile İşletmelerinde Sık Görülen Gerilim Kaynakları 162
- 26.4. Aile İşletmesi Danışmanlığının Yaklaşımı 162
- 26.5. İş-Aile Dengesi: Genel Çerçeve 162

BÖLÜM 27

KÜLTÜRLERARASI EVLİLİKLER VE ÇOK

KÜLTÜRLÜ AİLELER 165

- 27.1. Kültürlerarası Evliliklerin Yaygınlaşması 165
- 27.2. Kültürlerarası Evliliklerde Sık Görülen Gerilim Alanları 165
- 27.3. Kültürlerarası Evliliklerde Danışmanlık Yaklaşımı 166
- 27.4. Kültürlerarası Ailelerde Çocukların Kimlik Gelişimi 166
- 27.5. Dinlerarası Evlilikler: Özel Bir Not 167

BÖLÜM 28

AİLE DANIŞMANLIĞI EĞİTİMİNDE SÜPERVİZYON

MODELLERİ 169

- 28.1. Süpervizyonun Amacı ve İşlevi 169
- 28.2. Canlı Süpervizyon (Live Supervision) 169
- 28.3. Video Kayıt Temelli Süpervizyon 170
- 28.4. Yansıtıcı Takım (Reflecting Team) Modeli 170
- 28.5. Süpervizyonda Öz Farkındalık Çalışması 170
- 28.6. Türkiye’de Aile Danışmanlığı Eğitiminin Yapısı 171

BÖLÜM 29

AİLE VE ÇİFTLER İÇİN UYGULAMALI

İLETİŞİM EGZERSİZLERİ 173

- 29.1. “Ben Dili” ile İhtiyaç İfade Etme Egzersizi 173
- 29.2. Haftalık Aile Toplantısı Formatı 174
- 29.3. Sevgi Haritası Egzersizi
(Gottman Yöntemi’nden Uyarlama) 174

29.4. Aynalama Egzersizi (Imago Diyaloğu'ndan Uyarlama).....	175
29.5. Genogram Çizme Egzersizi	175
29.6. Sosyal Atom Çizme Egzersizi	175
29.7. "Duygu Termometresi" Egzersizi (Çocuklar için)	176

BÖLÜM 30

BOŞANMA SONRASI UYUM VE YENİDEN YAPILANMA 177

30.1. Boşanma Sonrası Uyumun Aşamaları.....	177
30.2. Bireysel Kimliğin Yeniden İnşası	177
30.3. Yeni Sosyal ve Romantik İlişkilere Açılma	178
30.4. Ortak Ebeveynlik İlişkisinin Sürdürülmesi	178
30.5. Boşanma Sonrası Ekonomik Uyum.....	179
30.6. Boşanmaya Sağlıklı Uyum Sağlayan Koruyucu Etkenler....	179

BÖLÜM 31

YEME BOZUKLUKLARI VE AİLE TEMELLİ TEDAVİ 181

31.3. Ailenin Suçluluk Duygusuyla Çalışma	182
31.4. Çoklu Aile Formatının Rolü	183
31.5. Yetişkinlerde Yeme Bozukluğu ve Aile/Çift Bağlamı.....	183

BÖLÜM 32

EVLİLİK DIŞI YAŞAM BİÇİMLERİ VE DEĞİŞEN AİLE NORMLARI 185

32.1. Evlenme Yaşının Yükselmesi ve Bekârlığın Uzaması	185
32.2. Bilinçli Olarak Evlenmeme ve Beraber Yaşama.....	185
32.3. Bilinçli Olarak Çocuksuz Kalma (Child-Free) Tercihi	186
32.4. Poliamori ve Alternatif İlişki Yapılanmaları: Kısa Bir Not.....	186
32.5. Değişen Aile Normlarına Genel Bir Bakış	187

BÖLÜM 33

AİLE POLİTİKALARI VE AİLE DANIŞMANLIĞININ TOPLUMSAL BAĞLAMİ..... 189

33.1. Aile Politikalarının Aile Danışmanlığıyla İlişkisi	189
33.2. Uluslararası Karşılaştırmalı Bir Bakış	189

33.3. Türkiye’de Aile Politikalarının Güncel Çerçevesi.....	190
33.4. Aile Danışmanının Toplumsal Savunuculuk (Advocacy) Rolü	190
33.5. Kırsal ve Kentsel Bağlamda Hizmete Erişim Farklılıkları	191
33.6. Aile Danışmanlığının Önleyici (Koruyucu) İşlevi	191

BÖLÜM 34

DAVRANIŞCI VE BİLİŞSEL YAKLAŞIMLARIN GENİŞLETİLMİŞ UYGULAMALARI..... 193

34.1. Ebeveyn Yönetim Eğitimi (Parent Management Training)	193
34.2. Ebeveyn-Çocuk Etkileşim Terapisi (Parent-Child Interaction Therapy)	193
34.3. Bilişsel Yeniden Yapılandırmanın Aile Bağlamında Uygulanması	194
34.4. Davranışsal Sözleşmeler ve Olumlu Pekiştirme Sistemleri	194
34.5. Üçüncü Dalga Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımların Aile Terapisine Entegrasyonu.....	195
34.6. Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımların Sınırlılıkları Üzerine Güncel Tartışma.....	195

BÖLÜM 35

VAKA FORMÜLASYONU, RAPORLAMA VE BİLİRKİŞİLİK.... 197

35.1. Klinik Formülasyonun Yapısı	197
35.2. Klinik Kayıtların Yapısı (SOAP Formatı Uyarlaması)	197
35.3. Bilirkişilik ve Adli Süreçlerde Aile Danışmanının Rolü	198
35.4. Velayet Değerlendirmesi Sürecinin Genel İlkeleri	199
35.5. Raporlama Sürecinde Gizlilik ve Şeffaflık Dengesi	199

BÖLÜM 36

AİLEDE ÖFKE YÖNETİMİ VE YAPICI ÇATIŞMA ÇÖZME..... 201

36.1. Öfkenin İşlevsel ve İşlevsiz Boyutları	201
36.2. Fizyolojik Aşırı Uyarılma (Flooding) ve Yönetimi.....	201

36.3. Yapılandırılmış Çatışma Çözme Modeli.....	202
36.4. “Çözülebilir” ve “Kalıcı/Çözülemeyen” Sorunların Ayrımı	202
36.5. Ebeveyn-Çocuk Çatışmalarında Öfke Yönetimi.....	203
36.6. Kültürel Bağlamda Çatışma İfadesi	203

BÖLÜM 37

AİLE DANIŞMANLIĞININ GELECEĞİ: GÜNCEL TARTIŞMALAR VE EĞİLİMLER 205

37.1. Kişiselleştirilmiş (Precision) Aile Terapisi Arayışı.....	205
37.2. Yapay Zekâ Destekli Araçların Rolü Üzerine Güncel Tartışma	205
37.3. Nörobilimin Aile Terapisine Katkısı	206
37.4. Çeşitliliğe ve Kapsayıcılığa Artan Vurgu.....	206
37.5. Önleyici ve Toplum Temelli Modellere Artan İlgi	207
37.6. Kapanış Değerlendirmesi.....	207
37.7. Disiplinler Arası İşbirliğine Artan Vurgu	207
37.8. Mesleğin Türkiye’deki Geleceğine Dair Kısa Bir Değerlendirme	208

SON SÖZ..... 209

KAYNAKLAR 211

EKLER..... 221

EK 1 : TEMEL KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ.....	221
EK 2 : SIK KULLANILAN KISALTMALAR.....	223

YAZAR HAKKINDA 225

KAYNAKLAR

- (2021). *Deneye Dayalı Bir Yaklaşım: Gottman Çift Terapisi*. Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi, 4(1), 74-93.
- 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve Türk Medeni Kanunu'nun evlat edinmeye ilişkin hükümleri (madde 305-320).
- 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (2012).
- 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (2012, güncel uygulama yönetmelikleriyle birlikte).
- 6284 Sayılı Kanun (2012). *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*.
- 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu (2012).
- 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu (2012) ve aile hukuku uyuşmazlıklarına ilişkin güncel uygulama genelgeleri.
- [Yazar bilgisi orijinal kaynakta belirtilmemiştir] (2021). *Deneye Dayalı Bir Yaklaşım: Gottman Çift Terapisi*. Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi, 4(1), 74-93.
- Aafjes-van Doorn, K., Béres, L., & Silberschatz, G. (2021 ve sonrası). *Tele-terapinin etkinliği üzerine sistematik derlemeler (salgın sonrası dönem)*.
- AAMFT (güncel baskı). *Approved Supervisor Designation Standards and Responsibilities Handbook*.
- Addis, M. E., & Mahalik, J. R. (2003 ve sonrası güncellemeler). *Erkeklik normları ve yardım arama davranışı üzerine güncel araştırmalar*.
- Ahrons, C. R. (2004 ve güncel baskılar). *We're Still Family: What Grown Children Have to Say About Their Parents' Divorce*. New York: HarperCollins.
- Alexander, J. F., Waldron, H. B., Robbins, M. S., & Neeb, A. A. (2013). *Functional Family Therapy for Adolescent Behavior Problems*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Alexander, J. F., Waldron, H. B., Robbins, M. S., & Neeb, A. A. (2013). *Functional Family Therapy for Adolescent Behavior Problems*. Washington, DC: APA.
- Amato, P. R. (2010 ve sonrası güncellemeler). *Boşanmanın yetişkin ve çocuk uyumuna etkisi üzerine boylamsal derlemeler*. *Journal of Marriage and Family*.
- American Association for Marriage and Family Therapy (AAMFT). *Code of Ethics* (güncel baskı).
- American Psychiatric Association (2022). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (5. baskı, metin revizyonu — DSM-5-TR). Washington, DC: APA Publishing.
- American Psychiatric Association (2022). *DSM-5-TR*. Washington, DC: APA Publishing.
- American Psychiatric Association (2022). *Prolonged Grief Disorder*. *DSM-5-*

- TR. Washington, DC: APA.
- American Psychological Association (APA). *Guidelines for the Practice of Telepsychology* (güncel baskı).
- American Psychological Association (APA, güncel baskı). *Guidelines for Child Custody Evaluations in Family Law Proceedings*.
- American Psychological Association (APA, güncel pozisyon belgeleri). Yapay zekâ ve ruh sağlığı hizmetlerine ilişkin güncel mesleki görüşler.
- Amerikan Psikoloji Derneği (APA) ve ilgili uluslararası meslek örgütlerinin, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim çeşitliliğine yönelik güncel klinik uygulama kılavuzları (2015 sonrası).
- Andersen, T. (1991). *The Reflecting Team: Dialogues and Dialogues about the Dialogues*. New York: W. W. Norton.
- Asen, E., & Scholz, M. (2010). *Multi-Family Therapy: Concepts and Techniques*. New York: Routledge.
- Basson, R. (2000 ve sonrası güncellemeler). Duyarlı (responsive) cinsel istek modeli üzerine güncel araştırmalar.
- Basson, R. (2000 ve sonrası güncellemeler). *Kadın cinsel yanıt döngüsü modelleri üzerine güncel araştırmalar*.
- Bateson, G., Jackson, D. D., Haley, J., & Weakland, J. (1956). *Toward a theory of schizophrenia*. *Behavioral Science*, 1(4), 251-264.
- Baumrind, D. (güncel gözden geçirmelerle). Ebeveynlik tarzları sınıflandırması ve 2010 sonrası meta-analitik doğrulama çalışmaları.
- Bayat, M. (2007 ve sonrası güncellemeler). Otizmli çocuğa sahip ailelerde dayanıklılık üzerine araştırmalar. *Journal of Intellectual Disability Research*.
- Bhugra, D., & De Silva, P. (2000 ve sonrası güncellemeler). Kültürlerarası evlilik ve ruh sağlığı üzerine güncel derlemeler. *Advances in Psychiatric Treatment*.
- Blackstone, A. (2019). *Childfree by Choice: The Movement Redefining Family and Creating a New Age of Independence*. New York: Dutton.
- Boivin, J., & Gameiro, S. (2015 ve sonrası güncellemeler). *Kısırlık tedavisi sürecinde psikolojik destek üzerine derlemeler*. *Fertility and Sterility*.
- Boscolo, L., Cecchin, G., Hoffman, L., & Penn, P. (1987 ve sonrası güncellemeler). *Milan Systemic Family Therapy*. New York: Basic Books.
- Boss, P. (1999 ve güncel baskılar). *Ambiguous Loss: Learning to Live with Unresolved Grief*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Boszormenyi-Nagy, I., & Krasner, B. R. (1986 ve sonrası). *Between Give and Take: A Clinical Guide to Contextual Therapy*. New York: Brunner/Mazel.
- Boszormenyi-Nagy, I., & Spark, G. M. (1973 ve güncel gözden geçirmeler). *Invisible Loyalties: Reciprocity in Intergenerational Family Therapy*. New York: Harper & Row.
- Bowen, M. (1978). *Family Therapy in Clinical Practice*. New York: Jason Aronson.
- Bowen, M. (1978). *Family Therapy in Clinical Practice*. New York: Jason Aronson. (Kuramın güncel klinik uygulaması için bkz. Kerr, M. E. güncel Bowen Teorisi kaynakları.)
- Browning, S., & Artelt, E. (2012 ve sonrası güncellemeler). *Stepfamily Therapy: A 10-Step Clinical Approach*. Washington, DC: APA.

- Carroll, J. S., & Doherty, W. J. (2003 ve sonrası). Premarital prevention programs üzerine meta-analiz çalışmaları. *Family Relations*.
- Carter, B., & McGoldrick, M. (2005). *The Expanded Family Life Cycle* (3. baskı). Boston: Allyn & Bacon.
- Carter, B., & McGoldrick, M. (2005). *The Expanded Family Life Cycle: Individual, Family, and Social Perspectives* (3. baskı). Boston: Allyn & Bacon.
- Civan Kahve, A., ve Böke, Ö. (2024). *Erken boşalma etiolojisinde psikolojik faktörler, klinik değerlendirme ve güncel psikoterapi uygulamaları*. Aşçı, R. (ed.), *Ejakülasyon Bozuklukları: Güncelleme*. Ankara: Türkiye Klinikleri, s. 50-58.
- Civan Kahve, A., ve Böke, Ö. (2024). *Erken boşalma etiolojisinde psikolojik faktörler... Ejakülasyon Bozuklukları: Güncelleme*. Ankara: Türkiye Klinikleri.
- Coates, C. A., ve Fieldstone, L. B. (2020 sonrası güncellemeler). Ebeveynlik koordinasyonu uygulama ilkeleri. ## 6.13. Çift Terapisi Öncesinde Sistemik Şiddet Taraması
- Conger, R. D., & Conger, K. J. (2002 ve sonrası güncellemeler). Resilience in Midwestern Families: *Family Stress Model*. *Journal of Marriage and Family*.
- Conley, T. D., Ziegler, A., Moors, A. C., Matsick, J. L., & Valentine, B. (2013 ve sonrası). *Karşılıklı rıza temelli tek eşli olmayan ilişkiler üzerine güncel araştırmalar*. *Perspectives on Psychological Science*.
- Daminger, A. (2019). The Cognitive Dimension of Household Labor. *American Sociological Review* — “zihinsel yük” kavramının akademik temellendirilmesi.
- Deffenbacher, J. L. (2011 ve sonrası güncellemeler). Öfke yönetimi müdahalelerinin etkinliği üzerine derlemeler.
- DePaulo, B. (2015 ve sonrası güncellemeler). Bilinçli bekârlık ve öznel iyi oluş üzerine araştırmalar.
- de Shazer, S. (1985 ve güncel baskılar). *Keys to Solution in Brief Therapy*. New York: W. W. Norton.
- Doherty, W. J. (2013 ve sonrası). Aile terapisinde değer nötrlüğü ve danışman değerlerinin rolü üzerine güncel tartışmalar.
- Doherty, W. J., Boss, P. G., LaRossa, R., Schumm, W. R., & Steinmetz, S. K. (2009 ve güncel gözden geçirmeler). Aile danışmanlığının toplumsal savunuculuk boyutu üzerine güncel tartışmalar. *Sourcebook of Family Theories and Methods*.
- Eisler, I. (2005 ve sonrası güncellemeler). Çoklu aile terapisinin yeme bozukluğu tedavisindeki rolü üzerine araştırmalar.
- Eisler, I., Simic, M., Blessitt, E., & Dodge, L. (2016 ve sonrası güncellemeler). Maudsley Yaklaşımı üzerine güncel klinik kılavuzlar.
- Emery, R. E. (2011). *Renegotiating Family Relationships: Divorce, Child Custody, and Mediation* (2. baskı). New York: Guilford Press.
- Emery, R. E. (2011 ve sonrası güncellemeler). Ortak velayet ve çocuk uyumu üzerine güncel araştırmalar. *Renegotiating Family Relationships*. New York: Guilford Press.
- Epstein, N. B., Baldwin, L. M., & Bishop, D. S. (güncel psikometrik uyarlama

- çalışmalarıyla birlikte). *McMaster Family Assessment Device*.
- Epstein, N. B., Bishop, D. S., & Baldwin, L. M. (1982). McMaster Model of Family Functioning. In *Normal Family Processes*. New York: Guilford Press.
- Epstein, N. B., Bishop, D. S., & Baldwin, L. M. (1982). *McMaster Model of Family Functioning: A View of the Normal Family*. In *Normal Family Processes*. New York: Guilford Press. (Güncel kullanım ve geçerlik çalışmaları için bkz. 2010 sonrası uyarlama araştırmaları.)
- Esping-Andersen, G. (1990 ve güncel gözden geçirmeler). The Three Worlds of Welfare Capitalism — refah devleti/aile politikası tipolojisi.
- Eyberg, S. M., & Funderburk, B. W. (2011 ve sonrası güncellemeler). PCIT: Ebeveyn-Çocuk Etkileşim Terapisi uygulama kılavuzları.
- Falicov, C. J. (2014). *Latino Families in Therapy* (2. baskı). New York: Guilford Press — kültürlerarası aile terapisi ilkeleri.
- Falicov, C. J. (2014). *Latino Families in Therapy* (2. baskı) — göçmen aile dinamikleri için karşılaştırmalı kaynak.
- Falicov, C. J. (2014). *Latino Families in Therapy* (2. baskı) — kültürlerarası aile terapisi ilkeleri için karşılaştırmalı kaynak. New York: Guilford Press.
- Fals-Stewart, W., O'Farrell, T. J., & Birchler, G. R. (2010 sonrası). Behavioral Couples Therapy for Substance Use Disorders. *Journal of Substance Abuse Treatment*.
- Fals-Stewart, W., O'Farrell, T. J., ve Birchler, G. R. (2010 sonrası güncellemeler). Behavioral couples therapy for substance use disorders. *Journal of Substance Abuse Treatment*.
- Fals-Stewart, W., O'Farrell, T. J., ve Birchler, G. R. (2010 sonrası güncellemeler). Behavioral couples therapy for substance use disorders. *Journal of Substance Abuse Treatment*.
- Figley, C. R. (2012 ve güncel gözden geçirmeler). *Encyclopedia of Trauma: An Interdisciplinary Guide — aile ve travma bölümleri*. Thousand Oaks: Sage.
- Fowers, B. J., & Olson, D. H. (güncel gözden geçirmelerle). PREPARE/ENRICH programı üzerine araştırmalar.
- Fruzzetti, A. E. (2006 ve sonrası güncellemeler). *The High-Conflict Couple: A Dialectical Behavior Therapy Guide*. Oakland: New Harbinger.
- Gambrel, L. E., ve Piercy, F. P. (2015 ve sonrası). Mindfulness-based relationship education for couples: research üzerine güncellemeler.
- Ganong, L., & Coleman, M. (2017 ve güncel gözden geçirmeler). *Stepfamily Relationships: Development, Dynamics, and Interventions* (2. baskı). New York: Springer.
- Gottman, J. M. (1999). *The Marriage Clinic: A Scientifically Based Marital Therapy*. New York: W. W. Norton.
- Gottman, J. M. (2015). *Ten Lessons to Transform Your Marriage*. New York: Crown.
- Gottman, J. M., & Gottman, J. S. (2015 ve sonrası). *10 Principles for Doing Effective Couples Therapy*. New York: W. W. Norton.
- Gottman, J. M., & Gottman, J. S. (2015 ve sonrası güncellemeler). *10 Principles for Doing Effective Couples Therapy*. New York: W. W. Norton.

- Gottman, J. M., & Levenson, R. W. (1999 ve sonrası *güncellemeler*). *Fizyolojik uyarlama ve evlilik sonuçları üzerine boylamsal araştırmalar*.
- Gottman, J. M., & Silver, N. (1999 / *güncel baskılar*). *The Seven Principles for Making Marriage Work*. New York: Harmony Books.
- Gottman, J. M., Coan, J., Carrere, S., & Swanson, C. (1998 ve sonrası *güncellemeler*). Predicting marital happiness and stability from newlywed interactions. *Journal of Marriage and Family*.
- Gould, J. W., & Martindale, D. A. (2007 ve güncel gözden geçirmeler). *The Art and Science of Child Custody Evaluations*. New York: Guilford Press.
- Greenhaus, J. H., & Powell, G. N. (2006 ve sonrası *güncellemeler*). İş-aile zenginleştirilmesi kavramı üzerine araştırmalar. *Academy of Management Review*.
- Grotevant, H. D., & McDermott, J. M. (2014 ve sonrası). Açık evlat edinme ve kimlik gelişimi üzerine *güncel boylamsal araştırmalar*. *Annual Review of Psychology*.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2015). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2014. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2015). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2014. Ankara: ASPB.
- Hacıoğlu Yıldırım, M. (2025). Cinsel işlev bozuklukları nedir ve kim tarafından nasıl tedavi edilmelidir? *Cinsel İşlev Bozuklukları ve Tedavileri*. Ankara: Türkiye Klinikleri.
- Hacıoğlu Yıldırım, M. (2025). Cinsel işlev bozuklukları nedir ve kim tarafından nasıl tedavi edilmelidir? Güleç, G. (ed.), *Cinsel İşlev Bozuklukları ve Tedavileri*. Ankara: Türkiye Klinikleri, s. 1-5.
- Halchuk, R. E., Makinen, J. A., ve Johnson, S. M. (2010). Resolving Attachment Injuries in Couples Using EFT: A Three-Year Follow-Up. *Journal of Couple and Relationship Therapy*, 9(1), 31-47.
- Halchuk, R. E., Makinen, J. A., ve Johnson, S. M. (2010). Resolving Attachment Injuries in Couples Using Emotionally Focused Therapy: A Three-Year Follow-Up. *Journal of Couple and Relationship Therapy*, 9(1), 31-47.
- Haley, J. (1987). *Problem-Solving Therapy* (2. baskı). San Francisco: Jossey-Bass.
- Haley, J. (1987). *Problem-Solving Therapy* (2. baskı). San Francisco: Jossey-Bass.
- Harris, R. (2019 ve *güncel baskılar*). *ACT Made Simple* (2. baskı) — ilişki ve aile bağlamına uyarlama bölümleri. Oakland: New Harbinger.
- Hastings, R. P. (2016 ve sonrası). *Gelişimsel bozukluğu olan çocuğa sahip ailelerde ebeveyn ve kardeş uyumu üzerine güncel derlemeler*.
- Hendrix, H. (2007 ve *güncel baskılar*). *Getting the Love You Want*. New York: St. Martin’s Griffin.
- Hendrix, H. (2007 ve *güncel baskılar*). *Getting the Love You Want: A Guide for Couples*. New York: St. Martin’s Griffin.
- Hertlein, K. M., & Blumer, S. C. (2013 ve güncel gözden geçirmeler). *The Couple and Family Technology Framework*. New York: Routledge.
- Hochschild, A. R., & Machung, A. (2012, *güncel baskı*). *The Second Shift: Working Families and the Revolution at Home*. New York: Penguin.

- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind* (3. baskı). New York: McGraw-Hill.
- Holt, S., Buckley, H., & Whelan, S. (2008 ve sonrası güncellemeler). Domestic violence exposure and child adjustment üzerine sistematik derlemeler.
- Hooley, J. M. (2007 ve sonrası güncellemeler). Expressed emotion and relapse of psychopathology üzerine derlemeler. *Annual Review of Clinical Psychology*.
- Johnson, M. P. (2008 ve güncel gözden geçirmeler). *A Typology of Domestic Violence: Intimate Terrorism, Violent Resistance, and Situational Couple Violence*. Boston: Northeastern University Press.
- Johnson, S. M. (2019). *Attachment Theory in Practice: Emotionally Focused Therapy (EFT)*. New York: Guilford Press.
- Johnson, S. M. (2019). *Attachment Theory in Practice: Emotionally Focused Therapy (EFT) with Individuals, Couples, and Families*. New York: Guilford Press.
- Kaplan, H. S. (klasik kaynak, güncel gözden geçirmelerle). *The New Sex Therapy*. New York: Brunner/Mazel.
- Kaslow, F. W. (2006 ve sonrası). *Handbook of Family Business and Family Business Consultation*. New York: Routledge.
- Kazdin, A. E. (2005 ve güncel baskılar). *Parent Management Training: Treatment for Oppositional, Aggressive, and Antisocial Behavior in Children and Adolescents*. New York: Oxford University Press.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007 ve sonrası güncellemeler). *Family, Self, and Human Development Across Cultures: Theory and Applications*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Kerr, M. E., & Bowen, M. (1988 ve güncel gözden geçirmeler). *Family Evaluation: An Approach Based on Bowen Theory*. New York: W. W. Norton.
- Klass, D., Silverman, P. R., & Nickman, S. L. (1996 ve sonrası güncellemeler). *Continuing Bonds: New Understandings of Grief*. New York: Routledge.
- Lamb, M. E. (2010 ve güncel baskılar). *The Role of the Father in Child Development* (5. baskı). Hoboken, NJ: Wiley.
- Lambert, M. J. (2010 ve sonrası güncellemeler). Rutin sonuç ölçümü ve terapötik ittifak araştırmaları.
- Landau, J. (2007 ve sonrası). Toplum/aile temelli afet sonrası dayanıklılık modelleri (LINC Model) üzerine güncel yayınlar.
- Lebow, J. (2014 ve güncel baskılar). *Couple and Family Therapy: An Integrative Map of the Territory*. Washington, DC: APA.
- Lock, J., & Le Grange, D. (2015 ve güncel baskılar). *Treatment Manual for Anorexia Nervosa: A Family-Based Approach* (2. baskı). New York: Guilford Press.
- LoPiccolo, J., & Heiman, J. R. (klasik kaynak, güncel gözden geçirmelerle). *Handbook of Sex Therapy*. New York: Springer.
- Luquet, W. (2007). *Short-Term Couples Therapy: The Imago Model in Action*. New York: Routledge.
- Luquet, W. (2007 ve güncel baskılar). *Short-Term Couples Therapy: The Imago Model in Action*. New York: Routledge.
- Markman, H. J., Stanley, S. M., & Blumberg, S. L. (2010). *Fighting for Your*

- Marriage (3. baskı). San Francisco: Jossey-Bass.
- Markman, H. J., Stanley, S. M., & Blumberg, S. L. (2010 ve güncel baskılar). *Fighting for Your Marriage* (3. baskı). San Francisco: Jossey-Bass.
- McDaniel, B. T., & Coyne, S. M. (2016 ve sonrası). "Technoference" ve çift/aile ilişkilerine etkisi üzerine güncel araştırmalar.
- McGoldrick, M., Gerson, R., & Petry, S. (2020). *Genograms: Assessment and Intervention* (4. baskı). New York: W. W. Norton.
- Miller, S. D., Duncan, B. L., & Hubble, M. A. (güncel gözden geçirmeler). *The Heart and Soul of Change*. Washington, DC: APA.
- Minuchin, S. (1974). *Families and Family Therapy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Minuchin, S. (1974). *Families and Family Therapy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Minuchin, S., Nichols, M. P., & Lee, W. Y. (2007). *Assessing Families and Couples: From Symptom to System*. Boston: Allyn & Bacon.
- National Institute for Health and Care Excellence (NICE, güncel kılavuz). *Eating Disorders: Recognition and Treatment*.
- Nichols, M. P. (2013 ve güncel baskılar). *The Essentials of Family Therapy*. Boston: Pearson.
- Norcross, J. C., & Wampold, B. E. (2019 ve sonrası). Kişiselleştirilmiş psikoterapi seçimi üzerine güncel araştırmalar. *Psychotherapy Relationships That Work*.
- OECD (2023 güncellemesi). *Family Database — uluslararası aile politikası göstergeleri karşılaştırması*.
- O'Farrell, T. J., & Fals-Stewart, W. (2006 ve güncel gözden geçirmeler). *Behavioral Couples Therapy for Alcoholism and Drug Abuse*. New York: Guilford Press.
- Papernow, P. L. (2013). *Surviving and Thriving in Stepfamily Relationships: What Works and What Doesn't*. New York: Routledge.
- Papernow, P. L. (2013 ve sonrası güncellemeler). *Surviving and Thriving in Stepfamily Relationships*. New York: Routledge.
- Pargament, K. I. (2007 ve sonrası güncellemeler). *Manevi baş etme stratejileri üzerine araştırmalar. Spiritually Integrated Psychotherapy*. New York: Guilford Press.
- Patterson, G. R. (1982 ve güncel gözden geçirmeler). *Coercive Family Process*. Eugene, OR: Castalia.
- Pharoah, F., Mari, J., Rathbone, J., & Wong, W. (2010, *Cochrane güncellemesi*). *Family intervention for schizophrenia. Cochrane Database of Systematic Reviews*.
- Pillemer, K., & Suito, J. J. (2014 ve sonrası). Kardeşler arası bakım paylaşımı ve aile çatışması üzerine güncel araştırmalar.
- Pollet, S. L. (2010 ve sonrası). *Boşanma sonrası ebeveynlik eğitimi programlarının etkinliği üzerine güncel araştırmalar*.
- Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar (2020). *Kadında cinsel işlev bozukluğunun tedavisinde bilinçli farkındalık temelli müdahaleler*, 12(1), 72-90.
- Romano, D. (2008 ve güncel baskılar). *Intercultural Marriage: Promises and Pitfalls* (3. baskı). Boston: Nicholas Brealey.

- Rothbaum, F., Rosen, K., Ujiie, T., & Uchida, N. (2002 ve sonrası güncellemeler). *Family systems theory, attachment theory, and culture: Toward an integrated framework*. Family Process.
- Sanders, M. R. (2012 ve sonrası güncellemeler). Triple P – Positive Parenting Program üzerine meta-analitik derlemeler.
- Satir, V., Banmen, J., Gerber, J., & Gomori, M. (1991). *The Satir Model: Family Therapy and Beyond*. Palo Alto: Science and Behavior Books.
- Satir, V., Banmen, J., Gerber, J., & Gomori, M. (1991). *The Satir Model: Family Therapy and Beyond*. Palo Alto: Science and Behavior Books.
- Scharff, D. E., & Scharff, J. S. (1991 ve güncel gözden geçirmeler). *Object Relations Couple Therapy*. New York: Jason Aronson.
- Selvini-Palazzoli, M., Boscolo, L., Cecchin, G., & Prata, G. (1978 ve güncel gözden geçirmeler). *Paradox and Counterparadox*. New York: Jason Aronson.
- Sexton, T., & Turner, C. W. (2010 sonrası güncellemeler). Functional Family Therapy: Multiyear follow-up outcomes. *Journal of Family Psychology*.
- Sexton, T. L., & Lebow, J. (2016 ve sonrası). *Handbook of Family Therapy*. New York: Routledge — bütünleştirici (integrative) aile terapisi yaklaşımları üzerine güncel bölümler.
- Shadish, W. R., & Baldwin, S. A. (2003 ve sonrası güncellemeler). Meta-analitik aile/çift terapisi etkinlik derlemeleri.
- Siegel, D. J. (2020 ve güncel baskılar). *The Developing Mind (3. baskı) — bağlanma nörobiyolojisi üzerine güncel bulgular*. New York: Guilford Press.
- Sillito, C. L., & Salari, S. (2011 ve sonrası). Uzaklaşma sonrası dönemde şiddet riskine ilişkin güncel araştırmalar.
- Sistematik derleme (2020). Kadında cinsel işlev bozukluğunun tedavisinde bilinçli farkındalık temelli müdahaleler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(1), 72-90.
- Sori, C. F., & Hecker, L. L. (2015 ve sonrası güncellemeler). *The Therapist's Notebook for Family Therapy*. New York: Routledge.
- Sprenkle, D. H., Davis, S. D., & Lebow, J. L. (2009 ve güncel gözden geçirmeler). *Common Factors in Couple and Family Therapy*. New York: Guilford Press.
- Stanley, S. M., & Markman, H. J. (2020 sonrası güncellemeler). PREP (Prevention and Relationship Enhancement Program) etkinlik araştırmaları.
- Steinberg, L. (2014 ve güncel baskılar). *Age of Opportunity: Lessons from the New Science of Adolescence*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt.
- Stith, S. M., & McCollum, E. E. (2011 ve sonrası). Çift terapisinde şiddet taraması ve güvenlik protokolleri üzerine klinik rehberler.
- Stroebe, M., & Schut, H. (1999 ve güncel gözden geçirmeler). The Dual Process Model of Coping with Bereavement. *Death Studies*.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2024-2025). Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması'na ilişkin güncel çalışma duyuruları.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (güncel stratejik plan ve faaliyet raporları).
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) uygulama esasları (güncel yönetmelikler).

- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2012). *Aile Danışmanlığı Yönetmeliği (güncel değişikliklerle)*.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2012). *Aile Danışmanlığı Yönetmeliği*. Resmi Gazete (güncel değişikliklerle birlikte).
- Tagiuri, R., & Davis, J. (1996 ve güncel gözden geçirmeler). *Bivalent Attributes of the Family Firm*. Family Business Review.
- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (2004 ve sonrası güncellemeler). Posttraumatic growth kavramı üzerine güncel araştırmalar.
- Ting-Toomey, S. (2005 ve güncel gözden geçirmeler). *Kültürlerarası çatışma yönetimi kuramı (Face-Negotiation Theory)*.
- Titelman, P. (2014 ve sonrası güncellemeler). Differentiation of Self: Bowen Family Systems Theory Perspectives. New York: Routledge. ## 2.12. Post-modern ve Sosyal İnşacı Yaklaşımlar (Ayrıntılı)
- Todd, T. C., & Storm, C. L. (2014 ve güncel gözden geçirmeler). *The Complete Systemic Supervisor* (2. baskı). Malden, MA: Wiley-Blackwell.
- Twenge, J. M. (2017 ve sonrası). *Ekrana kullanımı ve ergen ruh sağlığı üzerine güncel araştırmalar*.
- Twenge, J. M. (2017 ve sonrası). iGen: ekran kullanımı ve ergen ruh sağlığı üzerine güncel bulgular.
- TÜİK (2022). Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK (2022). Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK (2024). İstatistiklerle Aile, 2024. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK (2024). İstatistiklerle Aile, 2024. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK (2024). İstatistiklerle Aile, 2024 — ortalama ilk evlenme yaşı verileri. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK (2024). İstatistiklerle Yaşlılar, 2023. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK (2026). *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri*, 2025. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK (2026). *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri*, 2025. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK (2026). *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri*, 2025. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- Türkiye’de cinsel terapi eğitimi ve etik standartlarına ilişkin güncel meslek örgütü yönergeleri (Türkiye Psikiyatri Derneği, Türk Psikologlar Derneği, 2015 sonrası güncellemeler).
- Türk Medeni Kanunu, Kanun No. 4721 (2001, güncel değişikliklerle).
- Türk Medeni Kanunu, Kanun No. 4721 (2001, güncel değişikliklerle birlikte). Resmi Gazete.
- Türk Medeni Kanunu, Kanun No. 4721, madde 174-178 (tazminat ve nafaka hükümleri) ve madde 218-241 (edinilmiş mallara katılma rejimi).
- Türk Medeni Kanunu, madde 335-351 (velayet hükümleri).
- Türk Psikologlar Derneği. Etik Yönetmelik (güncel baskı).
- Walsh, F. (2009 ve güncel gözden geçirmeler). *Spiritual Resources in Family Therapy* (2. baskı). New York: Guilford Press.
- Walsh, F. (2016). *Strengthening Family Resilience* (3. baskı). New York: Gu-

- ilford Press.
- Wegscheider-Cruse, S. (1989). *Another Chance: Hope and Health for the Alcoholic Family* (2. baskı). Palo Alto: *Science and Behavior Books*.
- Weiner, I. B., & Otto, R. K. (2014 ve güncel baskılar). *The Handbook of Forensic Psychology* (4. baskı) — adli aile değerlendirmesi bölümleri. Hoboken, NJ: Wiley.
- Weiner, L., & Avery-Clark, C. (2017 ve güncel baskılar). *Sensate Focus in Sex Therapy: The Illustrated Manual*. New York: Routledge.
- Werner, E. E. (1992 ve sonrası güncellemeler). *Resilience araştırmaları — Kauai Longitudinal Study bulgularının güncel değerlendirmeleri*.
- White, M., & Epston, D. (1990). *Narrative Means to Therapeutic Ends*. New York: W. W. Norton.
- World Health Organization (2021). *Violence against Women Prevalence Estimates, 2018*. Geneva: WHO.
- World Health Organization (2021). *Violence against Women Prevalence Estimates, 2018*. Geneva: WHO.
- World Health Organization (2023 güncellemesi). *Infertility Prevalence Estimates*. Geneva: WHO.
- World Health Organization (2025). *Mental Health of Adolescents (Fact Sheet)*. Geneva: WHO.
- World Health Organization (2025). *Mental Health of Adolescents (Fact Sheet)*. Geneva: WHO.
- World Health Organization (2025). *Mental Health of Adolescents (Fact Sheet)*. Geneva: WHO.
- Wynne, L. C., Ryckoff, I. M., Day, J., & Hirsch, S. I. (1958). Pseudo-mutuality in the family relations of schizophrenics. *Psychiatry*, 21(2), 205-220.
- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve ilgili dairelerin güncel içtihatları (nafaka ve mal rejimi tasfiyesi konusunda, 2010 sonrası kararlar).
- Yehuda, R., & Lehrner, A. (2018). Intergenerational transmission of trauma effects: putative role of epigenetic mechanisms. *World Psychiatry*.
- Yılmaz, R. (2019 ve sonrası). *Cinsel işlev bozukluklarında bilişsel davranışçı terapi ve diğer psikoterapi yöntem ve teknikleri*. Dergipark.
- Zarit, S. H., & Zarit, J. M. (2015). *Mental Disorders in Older Adults: Fundamentals of Assessment and Treatment* (3. baskı). New York: Guilford Press.
- Zarit, S. H., & Zarit, J. M. (2015 ve güncel baskılar). *Mental Disorders in Older Adults: Fundamentals of Assessment and Treatment*. New York: Guilford Press.
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (BM, 1989, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşme) — çocuğun görüşünün alınması ilkesi (madde 12).